

Szovjet jelentés a Magyarországon kialakult helyzetről

Középiskola

A NEMZET SZABADSÁGHARCA/ Út a győzelemig és a kormánypolitika változásai

Mikoján és Szuszlov jelentése az SZKP Központi Bizottságának

1956. október 30.

Az SZKP Központi Bizottságának!

1. *A politikai helyzet az országban és Budapesten nem javul, ellenkezőleg, romlik. Ez a következőkben fejeződik ki: a párt vezető szerveiben tehetetlenség érződik, a pártszervezetekben bomlási folyamatok játszódnak le. A garázdálkodó elemek egyre arcátlanabbul viselkednek, elfoglalják a kerületi pártbizottságokat, ölik a kommunistákat. A párt fegyveres osztagainak szervezése lassan folyik. (...)*

2. *(...) A felkelők kijelentették, hogy csak akkor adják le [fegyvereiket], ha a szovjet csapatok elhagyják Budapestet, egyesek pedig egyenest azt mondják: ha a szovjet csapatok elhagyják Magyarországot. Ily módon ennek a gócnak a felszámolása békés úton szinte kizárt. Arra törekszünk, hogy a góc felszámolását a magyar erők hajtsák végre. Van azonban egy nagy veszély: a magyar hadsereg mindeddig várakozó álláspontot foglalt el. (...) Előfordulhat, hogy a felkelők ellen bevetendő magyar egységek átállnak a felkelőkhöz, és akkor ismét a szovjet csapatok hadműveleteire lesz szükség.*

3. *Tegnap éjjel Nagy Imre magához kérte Andropovot, és megkérdezte tőle, igaz-e, hogy a Szovjetunióból továbbra is újabb katonai egységek érkeznek Magyarországra, és ha igen, akkor milyen céllal. Erről nem állapodtunk meg – mondta. (...)*

Azt javasoljuk, utasítsák a [szovjet] honvédelmi minisztert, hogy állítsa le a csapatok küldését Magyarországra, és folytassa összpontosításukat szovjet területen.

Amíg a magyar csapatok nem tanúsítanak ellenséges magatartást, a jelenleg itt tartózkodó csapatok elégségesek. Ha a helyzet tovább romlik, akkor persze újból át kell tekinteni ezt a kérdést a maga egészében. (...)

Úgy gondoljuk, Konyev elvtársnak haladéktalanul Magyarországra kell jönnie.

Közli: Hiányzó lapok 1956 történetéből. Dokumentumok a volt SZKP KB levéltárából. Válogatta, az előszót és a jegyzeteket írta: Vjacseszlav Szereda és Alekszandr Sztikalin. Móra Ferenc Könyvkiadó, Bp., 1993. 125-126. Zenit könyvek

Hasznos információk

1. Fontosabb események

Október 28.

– Sikertelen szovjet támadás a Corvin köz felkelői ellen. Nagy Imre este a rádióban a nemzeti kormány nevében bejelentette a szovjet csapatok azonnali kivonását

Budapestről, az ÁVH megszüntetését, általános amnesztiát, a Kossuth-címer bevezetését és március 15. nemzeti ünneppé nyilvánítását.

Október 29.

– Fegyverszüneti tárgyalást kezdtek a rendőrség, a katonaság és a felkelők képviselői. A civil szervezetekben, oktatási intézményekben forradalmi bizottságok alakultak.

Október 30.

– A párt budapesti bizottságának Köztársaság téri épületét megostromolták. Sok volt a halott mindkét oldalról. A feldühödött tömeg több védőt meglincsel. A rádióban délután bejelentették az egypártrendszer megszűnését, a koalíciós kormány létrejöttét, a szabad választások előkészítését. A felkelők, a honvédség, a rendőrség, valamint a munkás és ifjúsági fegyveres egységek képviselőiből megalakult a Forradalmi Karhatalmi Bizottság, amelynek célja a nemzetőrség megszervezésével a békés rend helyreállítása és fenntartása volt.

2. Mikojan (1895-1978) és Szuszlov (1902-1982) a Szovjetunió Kommunista Pártja (SZKP) Központi Bizottsági Elnökségének tagjai. 1956 októberében őket küldték Magyarországra a kialakult helyzet felmérésére és rendezésére.

3. Andropov (1914-1984): 1954 és 1957 között a Szovjetunió magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete.

4. Konyev (1897–1973): szovjet marsall, 1955-től 1960-ig a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erőinek főparancsnoka.

Információkeresés

A jelentés miként mutatta be a helyzetet? Rangsorold az ebben leírt problémákat a szovjet vezetés céljai és érdekei szempontjából!

Miért nem tartották lehetségesnek Mikojánék a megegyezést a Corvin köziakkal?

Mi nyugtalanította Nagy Imrét? Milyen megoldást javasoltak e probléma kezelésére Mikojánék?

Elemzés és értékelés

Mennyire tekinthető objektívnek ez a jelentés?

Miként jellemezhető a szovjet küldöttek lelki állapota?

Mi lehetett a célja a jelentés készítőinek? Mit sugall a jelentés hangneme és szóhasználata (pl. „garázdálkodó elemek”, „tehetetlenség”)?

A jelentésben miként érzékelhető a szovjet vezetés dilemmája a katonai beavatkozásról?

Miért tarthatták fontosnak Konyev Magyarországra küldését?

E jelentés Moszkvában a tárgyalásos megoldás vagy a fegyveres beavatkozás szorgalmazóit erősíthette-e inkább? Véleményedet indokold is meg!

A forrás hosszabb változata

Az SZKP Központi Bizottságának!

1. A politikai helyzet az országban és Budapesten nem javul, ellenkezőleg, romlik. Ez a következőkben fejeződik ki: a párt vezető szerveiben tehetetlenség érződik, a pártszervezetekben bomlási folyamatok játszódnak le. A garázdálkodó elemek egyre arcátlanabban viselkednek, elfoglalják a kerületi pártbizottságokat, ölik a kommunistákat. A párt fegyveres osztagainak szervezése lassan folyik. Az üzemek állnak. Az emberek otthonaikban ülnek. A vasút nem működik, a garázdálkodó egyetemista és más felkelő elemek, taktikájukat megváltoztatva, nagyobb aktivitást tanúsítanak. Most szinte egyáltalán nem lövöldöznek, hanem elfoglalják az egyes intézményeket. Tegnap éjszaka például elfoglalták a központi pártlap nyomdáját és szerkesztőségét.

Az új belügyminiszter által odavezényelt mintegy száz harcos több mint kétszáz embert talált ott, de nem nyitottak tüzet, mert a KV [Központi Vezetőség] azt tanácsolta, hogy kerülni kell a vérontást. Az eset késő éjjel történt. Nagy Imre ebben az időben a lakásán aludt, úgy látszik, el akarták kerülni a bonyodalmakat, attól tartottak ugyanis, ha Nagy tudomása nélkül tüzet nyitnak, az ürügy lesz a vezetés meggyengítésére.

Elfoglalták a telefonközpontot. A rádióállomás működik, de nem a KV álláspontját tükrözi, mivel gyakorlatilag idegen kezekben van. (...)

2. A Corvin Színház [a Corvin mozi] körletében tevékenykedő ellenséges csoportosulás tárgyalásokat folytatott Nagy Imrével a békés fegyverletételről. A fegyvert azonban, néhány száz puska kivételével, eddig nem tették le. A felkelők kijelentették, hogy csak akkor adják le, ha a szovjet csapatok elhagyták Budapestet, egyesek pedig egyenest azt mondják: ha a szovjet csapatok elhagyták Magyarországot. Ily módon ennek a gócnak a felszámolása békés úton szinte kizárt. Arra törekszünk, hogy a góc felszámolását a magyar erők hajtsák végre. Van azonban egy nagy veszély: a magyar hadsereg mindeddig várakozó álláspontot foglalt el. A mi katonai tanácsadóink azt mondják, hogy a magyar tisztekhez az utóbbi időben megromlott, nincs meg az a bizalom, ami korábban megvolt. Előfordulhat, hogy a felkelők ellen bevetendő magyar egységek átállnak a felkelőkhöz, és akkor ismét a szovjet csapatok hadműveleteire lesz szükség.

3. Tegnap éjjel Nagy Imre magához kérte Andropovot, és megkérdezte tőle, igaz-e, hogy a Szovjetunióból továbbra is újabb katonai egységek érkeznek Magyarországra, és ha igen, akkor milyen céllal. Erről nem állapodtunk meg – mondta.

A mi véleményünk ezzel a kérdéssel kapcsolatban a következő: azt gyanítjuk, hogy ez fordulóponthoz jellemezhető Magyarországnak a Biztonsági Tanácsban követett politikájában.

Ma a következőket szándékozunk közölni Nagy Imrével: csapataink a mai napig a megállapodásunknak megfelelően érkeztek, a továbbiakban pedig egyelőre nem tervezünk újabb alakulatokat behozni, arra számítva, hogy a kormány megbirkózik a Magyarországon kialakult helyzettel.

Azt javasoljuk, utasítsák a honvédelmi minisztert, hogy állítsa le a csapatok küldését Magyarországra, és folytassa összpontosításukat szovjet területen.

Amíg a magyar csapatok nem tanúsítanak ellenséges magatartást, a jelenleg itt tartózkodó csapatok elégségesek. Ha a helyzet tovább romlik, akkor persze újból át kell tekinteni ezt a kérdést a maga egészében. (...)

Úgy gondoljuk, Konyev elvtársnak haladéktalanul Magyarországra kell jönnie.